

Prebivalci so črnci (70 odstotkov), ostalo so mulati, 4.000 pa je indijskih priseljencev. Petina prebivalcev živi v glavnem mestu Kingstownu v južnem delu otoka. Uradni jezik je angleški. Rodnost znaša 34⁰/oo, smrtnost 7⁰/oo, prirodni prirastek je 27⁰/oo. Narodni dohodek je 330 dolarjev na prebivalca (1976).

Glavna gospodarska panoga je poljedelstvo, ki daje za izvoz banane, kakao, sladkor, rum in kopro. Na otoku je le nekaj manjših predelovalnic kmetijskih pridelkov.

Otok je odkril Krištof Kolumb 22. januarja 1493 (praznik Sv. Vincenca). Leta 1783 so si ga prisvojili Angleži, 1967 je dobil status pridružene države z notranjo avtonomijo; tudi po pridobitvi neodvisnosti je ostal član Commonwealtha. Državni poglavar je angleška kraljica, ki jo zastopa generalni guverner.

3. KIRIBATI je miniaturna država v Oceaniji. Meri 906 km² in ima 60.000 prebivalcev (66 na km²). Sestavljena je iz nekdanjih angleških kolonialnih posesti Gilbert Islands, Line Islands, kjer leži največji otok Christmas (575 km²), Ocean Island ali Banaba in Phoenix Islands. To so majhni, nizki koralni atoli, na katerih živi pokristjanjeno mikronezijsko prebivalstvo. 2.500 polinezijskih Banabijcev ima v parlamentu pravico do veta na vsako odločitev o spremembi njihovega statusa. Otoke je v glavnem odkril španski pomorščak Mendana v letu 1576. Otok Christmas pa je odkril kapitan James Cook leta 1777 in na njem preživel božič, od koder ima otok tudi ime. Prirodni prirastek prebivalstva znaša 32⁰/oo, a se prebivalci močno izseljujejo na sosednje otoke, kjer so zaposleni kot delavci na plantažah. Glavno mesto je Bairiki na atolu Tarawa.

Gospodarstvo je slabo razvito, narodni dohodek je 720 dolarjev na prebivalca (1976). Glavni vir dohodkov so fosfati, ki jih kopljejo na otoku Ocean (okrog 350.000 ton letno), a bodo zaloge v nekaj letih izčrpane. Prebivalci se ukvarjajo s primitivnim poljedelstvom (taro, kokosovi orehi), svinjerejo in ribolovom. Velika Britanija daje državi vsakoletno finančno pomoč, s posebnim skladom pa poskušajo ustvariti gospodarsko podlago za čas, ko bodo ležišča fosfatov izčrpana.

Karel Natek

KNJIŽEVNOST

GEOLOŠKA KARTA JUGOSLAVIJE 1 : 500.000

Zvezni geološki zavod v Beogradu je 1. 1970 izdal geološko karto v merilu 1:500.000 v šestih listih in s tolmačem. Lani so to karto ponatisnili in jo je mogoče kupiti (brez tolmača) pri Geološkem zavodu SRS, Knjižnica, Parmova 33, Ljubljana (cena enega izvoda: 250 din).

O gornjem obveščamo šole, ker geografski kabineti večinoma nimajo novih stenskih geoloških kart, nujno potrebnih pri geografiji Jugoslavije. Ta potreba izhaja iz načela nazornosti pouka pa tudi zaradi posodobljenega znanja o geologiji Jugoslavije. Nekateri učni teksti še vedno govorijo na primer o "stari rodopski gmoti", sestavljeni iz paleozojskih kamnin, ki da seže do Donave in Beograda na severu". Nova geološka karta kaže v Šumadiji dokaj drugačno podobo. Geografi delimo relief Jugoslavije po svojih kriterijih, pri tem pa se pogosto sklicujemo na geološko delitev. Kot je videti iz tolmača k tej karti, se je geološka delitev Jugoslavije marsikje spremenila (na primer meja med Dinaridi in Alpidi v Sloveniji, Šumadidi in Moravidi v predelu, ki smo ga prej prištevali k starim Rodopom itd.). Ni nujno, da bi geografi sledili geologom, vendar moramo poznati

njihovo novo delitev. Pri geologih glede nje sicer ni enotnosti, toda delitev, kot jo prinaša omenjeni tolmač, je delo vodilne skupine pri zveznem geološkem zavodu in ima zato svojo pomembnost.

I. Gams

DRUŠTVENE VESTI

KAREL PRIJATELJ, 1883 - 1930

V Ljubljani je 9. maja 1980 umrl nestor slovenskih šolskih geografov profesor Karel Prijatelj. Rodil se je 22. oktobra 1883 v Kamniku, vendar je bil njegov pravi dom v Ribnici na Dolenjskem. Po gimnaziji v Novem mestu je od 1903 do 1907 študiral geografijo in zgodovino na dunajski univerzi in tu 1911 opravil profesorski izpit. Leta 1908 se je zaposlil na Dunaju pri Založbi šolskih knjig, leta 1910 pa je nastopil službo v Gorici na takratni edini slovenski državni gimnaziji. V šolskem letu 1915/16 je poučeval na I. državni klasični gimnaziji v Ljubljani in nato na zaposlovalnih tečajih goriške slovenske gimnazije v Trstu. Od 1919 do 1922 je bil profesor na ljubljanski realki, nato pa 10 let na klasični gimnaziji v Mariboru.

Užival je sloves odličnega šolnika. Leta 1924 je za tisk priredil dopolnjeni rokopis l. 1913 umrlega profesorja Milana Pajka; izšel je kot Pajkov in Prijateljev Zemljepis za srednje in njim sorodne šole, II. del. Knjigo je profesor Silvo Kranjec pozdravil "kot naš najboljši ter skozi in skozi moderen zemljepisni učbenik, ki ne zaostaja - če abstrahiram od zunanje opreme in slik, kar je seveda denarno vprašanje! - za tovrstnimi nemškimi. Zato se je tudi priljubil učencem in zemljepisen pouk je po njem lahek in uspešen." (Gl. S. Kranjec, Iz naše šolske geografije, GV I/1925). Leta 1930 je izšel Zemljepis za srednje in njim sorodne šole. II. del: Izvenevropske zemljine, ki so ga sestavili K. Prijatelj, V. Bohinec in R. Savnik. Leta 1932 pa je izšel Zemljepis za II. razred srednjih in njim sorodnih šol: Evropa (istih avtorjev). Oba učbenika sta bila opremljena s slikami. Prijatelj je bil v Mariboru odbor-
nik tamkajšnjega zgodovinskega društva in sodruženik Časopisa za zgodovino in narodopisje, v katerem je med drugim ocenil: Dimnikova ročna zemljevida Pohorja in Kozjaka ter Slovenskih goric in Dravsko-Ptujskega polja (XX/1925) ter Bašev in Dimnikov Ročni zemljevid Jugoslavije (XXV/1930).

Leta 1932 se je preselil v Beograd in bil referent v ministrstvu za prosveto. Leta 1933 je prevedel v slovenščino srbski učbenik profesorja T. Radivojevića Osnovni pojmi zemljepisa za prvi razred srednjih šol, ki je ponovno izšel l. 1935. Leta 1941 je bil upokojen in od l. 1946 je bival v Ljubljani zdrav in bistrega duha prav do smrti.

R. Savnik